

EEN OPPERVLAKKIGE VERKENNING VAN DE DIJKEN LANGS HET IJSSELMEER IN NOORD HOLLAND

In april en augustus van dit jaar brachten we, zoals gewoonlijk enkele korte vakanties in Westfriesland door. Hierbij is vanzelfsprekend altijd het gehele gezin betrokken. Nu loopt de belangstelling van de gezinsleden nogal uiteen, zodat, strevend naar een compromis, de malacologie dan zo een beetje te hooi en te gras wordt beoefend. Tijdens de vele tochten, want er is in Westfriesland veel te zien, werd op allerlei plaatsen tussen Den Oever en Edam gezocht en zo mogelijk verzameld. De ene keer zaten we op de al dan niet begroeiende stenen glooiing, de andere keer op het buitendijkse land. De dijkglooiing bestaat noordelijk van Medemblik voornamelijk uit basalt. Ten oosten en ten zuiden van dit stadje werden voornamelijk granietblokken gebruikt. Aan de voet van de dijk liggen overal van deze granietblokken. Een basaltglooiing levert voor de eventueel aanwezige mollusken een veilig heenkomen. Dank zij de vakkennis van onze dijkenbouwers kun je er meestal nauwelijks een hand tussen steken. De grote granietblokken, die gedeeltelijk in en onder water liggen, leverden bij Den Oever aan het begin van de afsluitdijk de volgende soorten op: Dreissena polymorpha, Theodoxus fluviatilis, Ancylus fluviatilis, Hydrobia stagnorum, Lymnaea peregra en Bithynia tentaculata. Een scherpe tegenstelling vormde hiermee de molluskenfauna op dezelfde stenen en op dezelfde plaats aan de andere kant van de dijk. Hier vonden we alleen een groot aantal grote exemplaren van Littorina littorea. Bij de Oude Zeug, de haven halverwege Den Oever en Medemblik, zochten we voor de afwisseling eens tussen de grote hopen stenen (graniet), die daar opgeslagen liggen. Je kunt immers niet weten ! Maar de oogst beperkte zich hier tot Trichia hispida, Pupilla muscorum en Vallonia pulchella.

De dijken in de omgeving van Medemblik, die bekendheid verwierven door de aanwezigheid van Cerņuella virgata, leverden wel allerlei andere soorten op, maar C. virgata liet nu verstek gaan, zelfs op de plaatsen waar ze voorheen altijd te vinden was. Een volgende maal zullen we beter moeten uitkijken. In de hoek, die de Wieringermeerdijk met de Westfrieze zeedijk maakt, dus vlak bij het bekende watergemaal "Lely", troffen we tussen de stenen op de glooiing een groot aantal exemplaren van Oxychilus draparnaudi aan. Hoewel de huisjes van de meeste dieren nog niet volgroeid waren kon de donkerblauwe kleur van het fraaie, levendige dier ons niet bedriegen. Naast enkele exemplaren van Trichia hispida en Cochlicopa lubrica werd hier een groot aantal Discus rotundatus waargenomen. Enkele kilometers verder, in de richting van Onderdijk werden merkwaardigerwijs precies dezelfde soorten gevonden, alleen was hier de getallenverhouding anders. Tegenover een gering aantal Oxychilus draparnaudi stond een groot aantal Trichia hispida. Het buitendijkse land bij Onderdijk (Wervershoof) leverde, na lang zoeken een klein aantal exemplaren van Carychium minimum en Vallonia pulchella op. Beide soorten kwamen voor op een, in een greppel gelegen, kartonnen doos. Het lage dijkje langs het IJsselmeer werd bewoond door Succinea elegans (voorlopige determinatie). Tussen de verspreid liggende stenen aan de voet van de eigenlijke

dijk werden, behalve enkele exemplaren van Trichia hispida een gering aantal Cochlicopa lubrica en een Pupilla muscorum gevonden. De droge glooiing van de dijk leverde hier niets op. Helaas was het ons deze keer niet mogelijk het gebied tussen Wervershoof en Enkhuizen te bezoeken. Bij Wervershoof en tussen Andijk Oost en Enkhuizen liggen stukken dijk, die een bezoek alleszins waard lijken. Ten zuiden van Enkhuizen werd op twee plaatsen, te weten bij Oosterleek en Wijdenes, tijdens een mogelijk wat vluchtig bezoek, op de glooiing niets gevonden wat het noemen waard is. Onze malacologische verkenning had hiermee haar dieptepunt bereikt!

Bij Schellinkhout, in het bekende gebied tussen het voetbalveld en De Hek, wachtte ons een verrassing die alle tegenslag snel deed vergeten. Tussen het riet en de brandnetels nabij het zachtjes klotsende water vonden we niet alleen Trichia hispida, Cochlicopa lubrica, Carychium minimum, Discus rotundatus en Succinea elegans maar ook Laciniaria biplicata. Behalve een zeer groot aantal volwassen exemplaren van L. biplicata was ook de jeugd goed vertegenwoordigd zodat de nabije toekomst voor deze soort althans veilig gesteld lijkt. Natuurlijk werd hier en passant ook naar Helicigona laticida uitgekeken. Dit leverde aanvankelijk niets op maar toen tussen de planten nabij het water een levend jong exemplaar en tussen de hoger gelegen grote stenen een groot leeg huisje werd gevonden, werd het zoeken eerst met kracht begonnen. Spoedig bleek, dat ze zich niet in de nabijheid van het water ophielden maar juist op enkele meters afstand hiervan tussen en onder de granietblokken. In korte tijd werden toen enkele tientallen exemplaren van deze fraaie soort gevonden. Gelukkig ontbrak ook de H. laticida jeugd niet, zodat beide partijen, mollusken en malacologen zich voorlopig niet (weer) ongerust behoeven te maken. Eén raadsel is evenwel blijven bestaan namelijk: waar de basaltblokken gebleven zijn waarmee het dier naar hier zou zijn gekomen. Op de vindplaats en in de omgeving daarvan vonden we alleen grote stukken graniet !

Langs de dijk tussen Scharwoude en Schardam vonden we weer andere soorten namelijk Arianta arbustorum en Cepaea nemoralis. Verder kwamen hier ook de reeds eerder genoemde soorten Succinea elegans, Cochlicopa lubrica, Discus rotundatus en Trichia hispida voor, maar deze waarnemingen spraken ons na Schellinkhout niet zo erg meer aan. Toch leverde het buitendijkse land bij Scharwoude dit voorjaar nog een aardige vondst op in de vorm van Aplexa hypnorum. Deze soort leefde in de ondiepe greppels, die 's winters overvol en 's zomers leeg zijn. Verder vonden we toen op de grote keien langs de oever van het IJsselmeer voor het eerst levende Theodoxus fluviatilis. Nu was dat allemaal al weer heel gewoon. De laatste plek waar we naar mollusken uitkeken lag aan de dijk tussen Oosthuizen en Edam ongeveer ter hoogte van Middellie. Hier vonden we tussen rietafval halverwege de glooiing opnieuw een kolonie van Laciniaria biplicata vergezeld door Trichia hispida en Discus rotundatus. Daarmee eindigde deze verkenningstocht langs de dijken waarbij intensief genoten werd en ondanks de extensieve manier van werken toch nog achttien soorten mollusken werden verzameld.

fam. DIJKHUIZEN.